

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Josefa Baxy, JUDr. Miluše Doškové, JUDr. Brigity Chrástilové, JUDr. Milana Kamlacha, JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci navrhovatele **JUDr. K. R.**, proti odpůrcům: **1) Státní volební komise**, se sídlem nám. Hrdinů 3, Praha 4, **2) Ing. M. Š.**, o návrhu na prohlášení neplatnosti volby kandidáta do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky,

t a k t o :

- I. Návrh na neplatnost volby kandidáta Ing. M. Š. do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ve volbách konaných ve dnech 2. - 3. června 2006 **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Navrhovatel podal ve lhůtě stanovené v § 87 odst. 1 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů (dále jen „volební zákon“), návrh na prohlášení neplatnosti volby kandidáta Ing. M. Š. (dále jen „druhý odpůrce“) do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

Navrhovatel uvedl, že podle čl. 21 Ústavy kandidát na funkci poslance je povinen vlastnoručně podepsat prohlášení, že mu nejsou známy překážky volitelnosti, popř. že tyto překážky pominou ke dni voleb do Poslanecké sněmovny (§ 32 odst. 2 volebního zákona). Je-li prohlášení nesprávné nebo neúplné, je krajský úřad povinen rozhodnout o škrtnutí kandidáta na kandidátní listině.

Současně i krátkodobé členství kteréhokoli občana je podle čl. 21 Ústavy absolutně neslučitelné, senátor nebo poslanec se za trvání svého mandátu nemůže stát poslancem nebo senátorem. V dané situaci, kdy se druhý odpůrce nevzdal mandátu senátora nejpozději v den voleb, bylo jeho zvolení do Poslanecké sněmovny ve výslovném rozporu s čl. 21 Ústavy. Mandát senátora zaniká vznikem neslučitelnosti funkcí jen v případech uvedených v čl. 22 Ústavy. Zpětná účinnost zániku mandátu senátora z ústavního hlediska neexistuje. Druhý žalobce se tedy řádně nevzdal mandátu senátora před dnem voleb, resp. v tento den, a za této situace se dostal do naprosté neslučitelnosti funkcí senátora a poslance, takže z těchto důvodů je jeho volba poslancem Poslanecké sněmovny neplatná.

Státní volební komise se k návrhu vyjádřila tak, že pasivní volební právo pro volby do Poslanecké sněmovny upravuje ust. § 25 volebního zákona., které stanoví, že poslancem Poslanecké sněmovny může být zvolen každý volič, který alespoň ve druhý den voleb dosáhl věku nejméně 21 let a není u něho ve dnech voleb překážka ve výkonu volebního práva

spočívající ve zbavení způsobilosti k právním úkonům. Volební zákon nestanoví jinou překážku pasivního volebního práva.

Neslučitelnost funkce poslance a senátora je upravena primárně Ústavou, a to konkrétně v čl. 21. Podrobnosti jsou uvedeny v jednotlivých jednacích řádech komor (zákon č. 90/1995 Sb. a zákon č. 107/1999 Sb.). Jelikož druhý žalovaný byl druhým dnem voleb zvolen poslancem, zanikl mu podle názoru Státní volební komise na základě ust. § 6 písm. e) zákona č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů, mandát senátora. Z tohoto ustanovení vyplývá, že mandát senátora zaniká dnem, kdy se senátor ujal úřadu nebo funkce, jejichž neslučitelnost s funkcí senátora stanoví Ústava nebo zákon.

Druhý žalovaný se v soudem stanovené lhůtě k návrhu nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud věc posoudil takto:

Podle § 87 odst. 5 volebního zákona návrh na neplatnost volby kandidáta může podat navrhovatel, má-li zato, že byla porušena ustanovení tohoto zákona způsobem, který mohl ovlivnit výsledek volby tohoto kandidáta.

Z čl. 19 odst. 1 Ústavy vyplývá, že do Poslanecké sněmovny může být zvolen každý občan České republiky, který má právo volit a dosáhl věku 21 let; odstavec 3 téhož ustanovení stanoví, že mandát senátora či poslance vzniká zvolením. Podle čl. 21 Ústavy nikdo nemůže být současně členem obou komor Parlamentu; z čl. 22 Ústavy vyplývá, že s funkcí poslance nebo senátora je neslučitelný výkon úřadu prezidenta republiky, funkce soudce a další funkce, které stanoví zákon (odst. 1), a že dnem, kdy se poslanec nebo senátor ujal úřadu prezidenta republiky, nebo dnem, kdy se ujal funkce soudce nebo jiné funkce neslučitelné s funkcí poslance nebo senátora, zaniká jeho mandát poslance nebo senátora (odst. 2).

Neplatnost volby druhého odpůrce poslancem Poslanecké sněmovny by mohl soud vyslovit pouze v případě, bylo-li by prokázáno porušení některého ustanovení volebního zákona způsobem, který mohl ovlivnit výsledek volby daného kandidáta. Na rozdíl od některých doktrinárních názorů je podle soudu zřejmé, že druhý odpůrce jednoznačně splňuje veškeré požadavky pro výkon svého pasivního volebního práva (volitelnost) tak, jak je stanovuje čl. 19 odst. 1 Ústavy, tak i požadavky stanovené zákonem (§ 25 volebního zákona ve spojení s čl. 20 Ústavy).

Skutečnost, že určitý kandidát do Poslanecké sněmovny současně vykonává svůj senátorský mandát, rozhodně takového kandidáta nezbavuje jeho pasivního volebního práva ve volbách do Poslanecké sněmovny a není ani překážkou k výkonu tohoto práva (tou je pouze zbavení způsobilosti k právním úkonům). Opačný názor by znamenal upření základního práva garantovaného čl. 21 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, tedy ucházet se za rovných podmínek o volené a jiné veřejné funkce. Ostatně ucházet se o funkce neznamená ještě ve svobodné soutěži politických sil uspět, a proto nelze spravedlivě požadovat na uchazeči o takovou funkci, aby se předem zbavil jiné funkce, jíž zastává, a která by mohla vyvolat ústavní či zákonný střet. Je třeba respektovat projev politického práva spočívající v kandidatuře na volenou funkci poslance a zajistit v případě volebního úspěchu pak jen způsob „odklizení“ případného střetu s funkcí jinou, dříve zastávanou.

Nelze tedy dovodit, že by kandidatura senátora do Poslanecké sněmovny byla v rozporu s volebním zákonem či dokonce s Ústavou. Z tohoto důvodu soud ani nemusel přistoupit k dalším krokům algoritmu přezkumu volebních stížností tak, jak jej použil např. ve svém usnesení ze dne 2. 7. 2004, publikovaném pod č. 354/2004 Sb. NSS. Návrh ve volební věci je totiž důvodný pouze v případě, kdy dojde nejen k porušení některého ustanovení příslušného volebního zákona (protizákonnosti), ale musí existovat i vztah mezi takovou protizákonností a zvolením kandidáta, jehož volba je napadena. Závěrečným krokem tohoto algoritmu pak musí být zjištění, zda namítaná protizákonnost byla natolik intenzivní, že vedla k zásadnímu zpochybnění („zatmění“) volebních výsledků. Vzhledem k tomu, že v projednávané věci nebyl návrh úspěšný již v prvním kroku shora naznačeného algoritmu, je třeba uzavřít, že druhý odpůrce byl ve volbách konaných ve dnech 2. - 3. 6. 2006 platně zvolen do Poslanecké sněmovny.

Teorie ústavního práva rozlišuje mezi neslučitelností (inkompatibilitou) funkcí na straně jedné, kdy není možné být současně ve dvou funkcích a lze mít buď jednu nebo druhou, a neslučitelností výkonu funkcí na straně druhé, kdy je sice možné být držitelem obou funkcí, lze však vykonávat pouze jednu z nich. Vzhledem k tomu, že Ústava nepředpokládá jakékoliv „pozastavení“ výkonu funkce poslance či senátora a hovoří se jednoznačně pouze o (definitivním) zániku mandátu, je v této věci namíste posuzovat jen „přísnější“ neslučitelnost funkcí poslance a senátora, která plyne přímo z č. 21 Ústavy. Soud proto považoval za vhodné vypořádat se nad rámec přezkumu platnosti volby druhého odpůrce i s námitkou, že druhý odpůrce, nevzdal-li se senátorského mandátu, nemůže vykonávat svůj mandát poslanecký.

Vzhledem k tomu, že druhý odpůrce výslovně neučinil žádný přímý úkon, ze kterého by bylo zřejmé, jaký z obou mandátů hodlá vykonávat (např. vzdání se mandátu senátora podle čl. 25 písm. c) Ústavy), musel soud dovodit, který z mandátů druhému odpůrci od 3. 6. 2006 přísluší vykonávat.

Z čl. 22 odst. 2 Ústavy plyne, že dnem, kdy se poslanec nebo senátor ujal neslučitelné funkce (o níž tak stanoví zákon), zaniká jeho mandát poslance nebo senátora. Za použití logického výkladu je pak možno dovodit, že pokud lze čl. 22 Ústavy aplikovat na „další funkce, o nichž tak stanoví zákon“, tím spíše lze uvedené ustanovení Ústavy aplikovat na neslučitelné funkce, o nichž tak výslovně stanoví Ústava v čl. 21. Nejen z těchto důvodů lze proto podle názoru soudu čl. 22 odst. 2 Ústavy aplikovat i na posuzovaný případ. K zániku mandátu není třeba, aby se senátor (poslanec) mandátu výslovně vzdal, neboť zánik mandátu nastává přímo z Ústavy.

V Ústavě však není výslovně uvedeno pravidlo, z něhož by vyplývalo, který z mandátů (poslanecký nebo senátorský) druhému odpůrci v důsledku zvolení do Poslanecké sněmovny zanikl.

Druhý odpůrce vyjádřil svoji vůli stát se poslancem Poslanecké sněmovny na úkor svého senátorského mandátu nepřímo již tím, že výslovně souhlasil s kandidaturou do Poslanecké sněmovny (§ 32 odst. 2 volebního zákona), navíc na druhém místě kandidátní listiny a zvláště za situace, kdy jeho senátorský mandát vznikl již v roce 2000 a na podzim roku 2006 by tedy uplynulo příslušné volební období a jeho mandát by zanikl. To mj. znamená, že se v příslušném volebním obvodu nebudou konat ani doplňovací volby a takto uvolněný senátorský mandát zůstane po určitý omezený časový úsek neobsazen (§ 80 odst. 3 volebního zákona). Ostatně shora uvedený názor vzal za svůj jak druhý odpůrce,

což mimo jiné vyplývá ze stenozáznamu 3. dne 12. schůze Senátu ze dne 21. 6. 2006, tak i Mandátový a imunitní výbor Senátu a Senát jako celek.

Z čl. 25 písm. f) Ústavy a ze zákonů na něj navazujících lze dovodit, že v projednávané věci dnem zvolení do Poslanecké sněmovny zanikl druhému odpůrci mandát senátora, tedy že již od 3. 6. 2006 vykonává druhý odpůrce pouze svůj mandát poslanecký. Jiné řešení nastalé situace za stávající právní úpravy možné není. Ust. § 6 písm. f) zákona č. 90/1995 Sb. totiž uvádí, že mandát poslance zaniká okamžikem, kdy se poslanec ujme úřadu nebo funkce, jejichž neslučitelnost s funkcí poslance stanoví Ústava nebo zákon. Ve stejném duchu pak hovoří i ust. § 6 písm. e) zákona č. 107/1999 Sb. Z citovaných ustanovení tedy jednoznačně vyplývá, že pokud v projednávané věci za trvání senátorského mandátu vznikl druhému odpůrci mandát poslanecký, zanikl jeho mandát senátora dnem zvolení do Poslanecké sněmovny, nikoli naopak (takový výklad by byl zjevně nelogický). Tomuto názoru nasvědčuje i dřívější úprava volebního práva v Československé republice (srov. § 1 zákona č. 124/1920 Sb. zák. a nař., o složení a pravomoci senátu).

Ze všech shora uvedených důvodů posoudil Nejvyšší správní soud návrh jako nedůvodný a zamítl jej.

O nákladech řízení bylo rozhodnuto podle § 93 odst. 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, podle něhož ve věcech volebních žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

P o u ě n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. června 2006

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu